

Hr Jaak Aaviksoo
Haridus- ja Teadusministeerium
Munga 18
50088 TARTU

Teie 30.05.2013 nr 1.1-11/13/3277
Meie 10.03.2013.a.

Vastuskiri pöördumisele seoses koolituslubade komisjoni märgukirjaga

Austatud härra minister!

Tulenevalt Teie pöördumisest 30.05.2013 nr 1.1-11/13/3277 ja koolituslubade komisjoni märgukirjast esitab Eesti Eraüldhariduskoolide Ühendus oma kommentaarid, hinnangud ja seisukohad alljärgnevalt.

Eesti Eraüldhariduskoolide Ühenduse (EEÜ) põhikirjalised peamised eesmärgid on eraüldhariduskoolide pidajate ühiste huvide kaitsmine ja esindamine ning partnerlus haridussüsteemis üleskerkinud probleemide lahendamisel teiste organisatsioonide ja huvirühmadega. Ühendusel on hea meel, et ministeerium ei ole märgukirjas toodud probleemi puhul keskendunud pelgalt ühe üksiku erakooli loomisega seonduvate küsimuste lahendamisele, vaid on haridussüsteemi tervikpilti silmas pidades kaasanud diskussiooni erinevate huvirühmade esindajad, sh ka Eesti Eraüldhariduskoolide Ühenduse (EEÜ).

EEÜ tervitab uute tugevate erakoolide teket meie haridusmaastikul, mis tõstab erakoolide tuntust ja mainet, muudab olemasolevat haridussüsteemi mitmekesisemaks ja kvaliteetsemaks ning loob lapsevanematele oma lastele hariduse andmiseks eri valikuvõimalusi. Samas oleme seisukohal, et kohalike omavalitsuste (KOV) koolide juurde või nendega seotud erakoolide loomisega kaasnevad probleemid, mis vajavad tulevikku silmas pidades terviklikku käsitlemist ja lahendamist.

KOV koolide juurde tasuliste erakoolide loomisega tekivad alljärgnevad probleemid ja küsitavused:

1) Erahariduse ja erakooli mõiste muutus

Oma olemuselt on erakoolid olnud seni vabatahtlikuks alternatiiviks neile peredele, kes mingil põhjusel eelistavad erakooli poolt pakutavat lähenemist ja sisu tavakoolis pakutavale. Olgu selleks siis sisuline eristumine (näiteks steinerpedagoogika, kristlikud väärtused vms) või muud eripärad (väiksemad klassid, personaalsem lähenemine, turvaline keskkond, teistsugused õppematerjalid jms). Ehk erakoolid on teinud seni midagi teisiti või paremini, mille eest lapsevanemad on olnud valmis ka täiendavalt maksma. Kui KOV koolide juurde luuakse erakoolid, mis pakuvad KOV kooliga samasugust sisu, siis ei ole tegemist sisulise või lähenemispõhise eristumisega, vaid pigem selle tasuta KOV kooli sisu ja väärtuse pakkumisega täiendava õppemaksu eest. Kui selline praktika muutub tavapäraseks, siis saab tasulise hariduse pakkumine ja erakooli mõiste hoopis teistsuguse tähenduse kui see praegu on olnud ning tasulise ja tasuta hariduse sisu eristamine muutub keeruliseks.

2) Võrdsete võimaluste tagamine

KOV koolidega seotud ja sarnast sisu pakkuvate erakoolide loomisega mingis KOV piirkonnas tekib koolivõrgu tasakaalustatud arengu küsimus. Kui näiteks Tallinna kesklinna koolide juurde hakkavad tekkima sarnast sisu pakkuvad erakoolid eelkõige põhjusel, et kvaliteetse tasuta hariduse pakkumine on konkreetsetes piirkonnas mingil põhjusel piiratud, siis peaks koolivõrgu planeerimise aluspõhimõtted üle vaatama. KOV koolidega sümbioosis loodud erakoolide abil on võimalik läbi viia ühiseid huviseid arvestav valikuline vastuvõtt, mille tulemusel toimub hariduse kvaliteedi kontsentreerumine ja elitariseerumine kesklinna piirkonda ning see hakkab olema üha enam tasuline. Koolivõrgu areng peaks aga olema tasakaalustatud, lähtudes elanikkonna vajadustest ning looma võrdsed võimalused valikuteks nii õpilastele, lapsevanematele kui ka teistele koolidele.

3) Koolide ausa konkurentsi tagamine

KOV koolide juurde loodavate erakoolide toetamisega mõjutatakse suunatult senist olemasolevate erakoolide kui ka teiste KOV koolide konkurentsituatsiooni. Otsesemal või kaudsemal moel hakkavad need KOV koolide juurde loodud erakoolid konkureerima teiste erakoolidega, kasutades ära KOV kooli poolt pika aja jooksul loodud positsiooni ja omavahelisest suunatud koostööst tulenevaid eeliseid. Kui KOV leiab, et ta mingis oma piirkonnas ei taha või ei suuda ise koolivõrku vajalikul määral kujundada ja soovib teha koostööd erakoolidega, siis peaks see toimuma võrdsetel alustel kõigi jaoks. Sellisel juhul peab olema arusaadav ja selge, kas Tallinna hariduskorralduses ja koolivõrgu ümberkorraldamisel nähakse senisest suuremat rolli erakoolidel ja millistel tingimustel see peaks toimuma (hanke väljakuulutamise, koostöötingimuste määramine vms). Kui mingitel KOV koolidel tekib enda kõrvale erakooli loomise vajadus, siis tasuks üleüldse kaaluda selliste KOV koolide erastamist ja erakooliks muutmist. Mingi konkreetse KOV kooli ja nende poolt väljavalitud erakooli suunatud koostöö arendamine ei käi kokku ausa konkurentsi määratlusega.

Konkreetselt RK Hariduse MTÜ poolt esitatud koolitusloa taotlusega seoses on EEÜ hinnangud olukorrale kahetised. Ühelt poolt tuleb tunnustada, et hoolimata haridusmaastiku muutustest ja olemasolevate koolide süvenevast konkurentsist on kooli asutajatel südikust uue erakooli loomine ette võtta. Kindlasti rikastab uus loodav erakool meie haridusmaastikku ja reaalainetele suurema tähelepanu pööramine on igati tervitatav.

Samas on Tallinna Kesklinna Põhikooli (eelnevalt taotluses nimedega Reali Põhikool ja Kesklinna Reaalkool) loomisega meie jaoks üles kerkinud alljärgnevad küsimused:

1) Uue erakooli kommunikatsioon

Uue erakooli avalikustamisel tõid kooli eestvedajad kommunikatsioonis teadlikult esile erinevaid seoseid ja koostööd Tallinna Reaalkooliga ning kasutati ära Reaalkooli kuvandit (nimevalik, veebileht, erinevad artiklid ajalehtedes jms). Esialgses kommunikatsioonis on üks kooli asutajatest Alar Tamkivi rääkinud ka õpetajate, õppematerjalide, ruumide jms ristikasutusest kahe kooli vahel. See tekitab mitmeid küsitavusi teiste koolide jaoks, sest piir KOV kooli ja loodava erakooli vahel muutub üsna ähmaseks.

Samas on ka Reaalkool omalt poolt teinud uue erakooli teadvustamisel koostööd - Reaalkooli poolt on 1. klassi katsete põhjal välja jäänud laste vanematele välja saadetud teatiseid soovitusel esitada avaldus uuele loodavale erakoolile.

Seda võib käsitleda KOV kooli poolt tehtud uue erakooli müügipakkumisena ja ühele erakoolile soodustingimuste loomisena. Siinkohal jääb arusaamatuks, miks Tallinna linn kui Reaalkooli pidaja keeldub järjekindlalt igasugustest kommentaaridest talle kuuluva kooli intellektuaalse omandi kasutamise suhtes. Kindlasti muutuks olukord teiste koolide jaoks selgemaks, kui Reaalkooli pidaja ka omalt poolt avalikustaks koostöö tingimused uue erakooliga.

2) Uue erakooli koolimaja

Reaalkooli hoolekogu ja uue erakooli taga olev kogukond on läbi erinevate ühingute seotud ka uue erakooli koolimaja rentimisega. Väidetavalt ei saanud Reaalkool varasemalt laieneda, sest puudusid kesklinna piirkonnas sobilikud ruumid. Kui Reaalkooli kogukonnal õnnestus oma valdusesse saada koolitööks sobilikud ruumid, siis sai need omale uus loodav erakool. Jääb selgusetuks, miks Reaalkooli taga olev kogukond ei rentinud tekkinud sobivat koolimaja mitte Reaalkooli laiendamiseks, vaid sellesama kogukonna enda poolt loodava uue erakooli jaoks? Sellisel juhul ei oleks olnud vaja Reaalkooli juurde erakooli näol tasulist reaalõpet tekitada, KOV ja uue erakooli ressurside kasutamist omavahel sassi ajada jne. Selle põhjal jääb siiski mulje, et Reaalkooli kogukonna poolt erakooli loomine ei ole seotud vaid koolimaja tekkimisega. On oluliselt läbipaistvam lahendus, kui koolimaja omanik või pikaajaline rentnik on Reaalkool, kes kasutab ruume oma kooli vajaduste rahuldamiseks ja kooli arendamiseks ning ülejäävat osa koolimajast rendib turuhinnaga loodavale erakoolile.

3) Uue erakooli tulud ja kulud

Loodava erakooli õppemaksu on Alar Tamkivi põhjendanud koolihoone rentimise ja ülalpidamise kuludega (muud kulud kaetakse suures osas riigi pearahade ja linna tegevuskulude toetusega). Uue erakooli õppemaks on sarnases suurusjärgus teiste suurte erakoolidega, kes erinevalt uuest erakoolist on aastate jooksul teinud märkimisväärsed investeeringuid koolikeskkonda (RAM, Audentes, Sakala jt). Seega tekib küsimus, et kes ja kui suures summas reaalselt uue kooli loomisesse panustavad, kui suuri investeeringuid plaanitakse koolimaja puhul teha ning milline saab olema koolimaja rendihind, mida õppemaksuga katma peab? Kuna uue erakooli loojad, koolihoone rentijad ja Reaalkooli võtmeisikud on erinevate ühingute kaudu seotud isikud, siis liiguvad kulud ja tulud nõ nende endi vahel. KOV kooli ja erakooli vaheline suletud süsteem võib luua tahtlikult või tahtmatult olukorra, kus tulude ja kulude ristikasutus muudab häguseks koolide eelarvete vahelise piiri.

Loodame, et EEÜ hinnangud on Teile abiks edasiste tegevuste kavandamisel ja hariduskorralduslike küsimuste lahendamisel. Siinkohal juhime Teile tähelepanu sellele, et EEÜ seisukohad tuginevad meile seni teadaoleval informatsioonil ja võivad olukorra selginedes muutuda. Oleme omalt poolt valmis ka edaspidi osalema hariduskorralduslike probleemide arutamisel ja erakoole puudutavate küsimuste lahendamisel.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ahto Orav

MTÜ Eesti Eraüldhariduskoolide Ühenduse juhatuse esimees